

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
Φορμίωνος 83, Καισαριανή, τ.κ. 161 21. Τηλ. 210-7224123 fax.: 210-7223584
(Internet) [http: //www.imkby.gr](http://www.imkby.gr) - (e-mail) info@imkby.gr

Άριθμ. Πρωτ. Φ.1/3/422

Έν Καισαριανῇ τῇ 13ῃ Σεπτεμβρίου 2024

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 299η

Θέμα : «Περί Ἰνδουϊσμοῦ»

Πρός

τούς Πανοσι(ολογι)ωτάτους καί Αἰδεσιμ(ολογι)ωτάτους Πρεσβυτέρους
τούς Ἱεροκήρυκες καί τούς Ἐφημερίους
τόν Ἱερολογιώτατο Διάκονο
καί τίς Ὁσιώτατες Μοναχές
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Άγαπητοί Πατέρες καί Άδελφοί

Χαίρετε έν Κυρίω

Ίνδουϊσμός καλεΐται ή θρησκεία πού άναπτύχθηκε στην Ίνδία από πολύ παλαιά χρόνια καί ή όποία έξελίχθηκε στους αιώνες καί σήμερα άποτελεΐ την δεσπόζουσα θρησκεία τής χώρας αύτής.

Οι σπουδαιότεροι σταθμοί στην εξέλιξη αύτής χαρακτηρίζονται ώς άκολουθως: Βεδισμός, Βραχμανισμός, Φιλοσοφικός Ίνδουϊσμός, Αίρετικός Ίνδουϊσμός καί μεταγενέστερος Ίνδουϊσμός.

Βεδισμός.

Οι θρησκευτικές πεποιθήσεις τών εισβαλόντων περί τό 1500π.Χ. Άρίων στην Ίνδία καί υπό την επίδραση τής θρησκείας τών Δραβιδών, διαμοφώθηκε σέ ό, τι σήμερα καλοϋμε Βεδική θρησκεία. Ό όρος αύτός προέρχεται από τίς Βέδες ή τά Βιβλία τής Γνώσεως.¹ Αύτές άποτελοϋν τίς βασικές ιερές γραφές τής Ίνδίας καί είναι τέσσαρες: Ρίνγκ -Βέδα, Σάμα-Βέδα. Yajur (Γιάτζουρ) -Βέδα καί Άθάρβα -Βέδα. Ή Ρίνγκ – Βέδα ή άρχαιότερη καί σπουδαιότερη από αύτές άποτελεΐ συλλογή δέκα

¹ Στά Σανσκριτικά Veda=γνώσις. Πρβλ. Έλληνικά οΐδα. Λατινικά videre. Γερμανικά wissen.

βιβλίων μέ πάνω από χίλιους θρησκευτικούς ύμνους πού προέρχονται από διάφορες εποχές καί καταγράφηκαν μετά από μακρά προφορική παράδοση περί τόν 1^ο π.Χ. αιώνα. Οί ύμνοι αὐτοί εἶναι προσευχές ἀπεθυνόμενες σέ ἓνα ἢ συχνά περισσότερους Θεούς καί ἐμφανίζουν μία ἐνδιαφέρουσα μορφή φυσιολατρείας, κατά τήν ὁποία οἱ πιστοί ἀπευθυνόμενοι πρὸς ἓνα ὁποιονδήποτε Θεό, θεωροῦν αὐτόν κατά τήν ὥρα τουλάχιστον τῆς προσευχῆς ὡς ὕψιστο.

Στὸ πάνθεον τῆς Ρίγκ-Βέδα οἱ κοινοὶ σέ πολλοὺς Ἀρίους λαοὺς θεοὶ Οὐρανὸς Πατὴρ ἢ Μήτηρ Γῆ καὶ Mitra (μίτρα) περιπίπτουν στό ἡμίφως, προεξέχουν δὲ ὁ Βαρούνα (ὁ ὕψιστος θεός, θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς φυσικῆς καὶ ἠθικῆς τάξεως), ὁ Indra (Ἰντρα) (θεὸς τῶν εὐεργετικῶν ἀνέμων καὶ καταιγίδων, ιδίως τῶν βροχερῶν μουσόνων, οἱ ὁποῖοι τερματίζουν τὴν περίοδον τῆς ξηρασίας), ὁ Ρούντρα (ἀντίπους τοῦ Ἰντρα, φοβερὸς θεὸς τῶν ὁρέων καὶ τῶν καταστρεπτικῶν καταιγίδων καὶ χιονοθυελλῶν, συχνὰ ὅμως καὶ μειλίχιος θεραπευτῆς τῶν ἀσθενειῶν διὰ τῶν ἱαματικῶν βοτάνων) καὶ μεταξὺ πλήθους ἄλλων οἱ λειτουργικοὶ θεοὶ : Agni (Ἄγκνι, θεὸς πάσης πυρᾶς, πού Λατινικά καλεῖται ignis, ιδίως δὲ τῆς πυρᾶς τοῦ βωμοῦ), Soma (Σόμα, θεὸς πού προσωποποιεῖ τὴν δύναμη τοῦ μεθυστικοῦ ποτοῦ τοῦ λαμβανομένου ἀπὸ τό ἰνδικό φυτό Soma, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀφιερώνονται ὅλοι οἱ ὕμνοι τοῦ Θ' βιβλίου τῆς Ρίγκ - Βέδα) καὶ Brahmaspati (Βραχμασπάτι, προσωποποίησις τῆς Brahmas (Μπράχμας) δηλαδή τῆς ἱερᾶς δυνάμεως τῶν προφερομένων λόγων ἀπὸ τὸν ἱερέα τῆς προσευχῆς). Τὸ δέκατο καὶ, τελευταῖο βιβλίο τῆς

Ρίνγκ-Βέδα περιλαμβάνει σχετικῶς μεταγενεστέρους ὕμνους, στοὺς ὁποίους καταφαίνεται ἡ ἀνατέλλουσα φιλοσοφικὴ διάθεση τῶν ἱερέων, οἱ ὁποῖοι ἀγωνίζονται νὰ ἐξηγήσουν τὴν ἀρχὴ τοῦ κόσμου καὶ τῶν ὄντων.²

Οἱ ἄλλες τρεῖς Βέδες εἶναι μεταγενέστερες συμπληρώσεις τῆς Ρίνγκ-Βέδα. Ἔτσι ἡ κατὰ τό περισσότερο σέ πεζὸ λόγο γραφεῖσα Yajur-Beda (Γιάτζουρ Βέδα) εἶναι ἄκρως τελετουργικὴ, συμπληροῦσα μὲ ποικίλες προσευχὲς τὴν Ρίνγκ-Βέδα, ἡ Σάμα-Βέδα εἶναι συλλογὴ μαγικῶν ἐκφράσεων ἀδομένων ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς κατὰ τίς θυσίες, καὶ ἡ Ἀθάρβα-Βέδα, μεταγενέστερη καὶ περισσότερο ἀνεξάρτητη τῶν ἄλλων, ἀλλὰ περιέχουσα πολὺ ἀρχαιότερο ὕλικό, εἶναι συλλογὴ 730 μαγικῶν ἀφορισμῶν καὶ ἐπωδῶν, ἀρῶν καὶ εὐλογιῶν.

Βραχμανισμός.

Μέ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου οἱ Βραχμάνοι ἱερεῖς, ἀπέκτησαν μεγάλη δύναμη καὶ κῦρος, διαμόρφωσαν τὸ δεύτερο στάδιο τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ, τὸν Βραχμανισμό. Κύρια γνωρίσματα τούτου εἶναι ἡ αὐστηρὰ διαίρεση τῆς κοινωνίας σέ τέσσαρες (4) τάξεις ἢ castas (κάστας), ἡ ἀπαγόρευση κάθε ἐπαφῆς καὶ σχέσεως μεταξὺ τους καὶ ἡ σπουδαιότητα, πού ἀποδίδεται στίς θυσίες καὶ τὸν τρόπο τελέσεώς τους. Ἱερές γραφές τῆς νέας αὐτῆς μορφῆς τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ εἶναι οἱ Βραχμάνες, ὀγκωδέστατα βιβλία πού γράφτηκαν περὶ τὸ 700.π. Χ. Μετὰ τῶν Βιβλίων τῶν Δασῶν καὶ τῶν Upanishads (Οὐπανισάντς),

² Πρβλ. τοὺς ὕμνους 129 καὶ 164 τοῦ Γ' βιβλίου).

αυτές θεωρούνται ως συμπληρωματικές και επεξηγηματικές στις Βέδες, μαζί με τις όποιες χαρακτηρίζονται ως sruti (σρούτι), δηλαδή θεία αποκάλυψη. Στις Βραχμάνες παρέχονται λεπτομερείς και διεξοδικές οδηγίες περί του όρθου τρόπου τελέσεως των θυσιών, μέ τις όποιες και μόνο επιτυγχάνει κάποιος την εϋνοια των θεών. Γίνεται επίσης σ' αυτές προσπάθεια φιλοσοφικής έρμηνείας των τύπων της λατρείας και συλλαμβάνεται για πρώτη φορά ή ιδέα του Βράχμα, της υπερτάτης αρχής του σύμπαντος.

Φιλοσοφικός Ίνδουϊσμός.

Η φιλοσοφική αναζήτηση των Ίνδων για μία σοβαρή έρμηνεία της φύσεως της πραγματικότητας δημιουργεί κατά τα έτη 700-300 π.Χ. τις Upanishads (Ούπανισάντς), τα βασικά φιλοσοφικά κείμενα, πάνω στα όποια στηρίζεται όλη ή μεταγενέστερη φιλοσοφία της Ίνδίας. Σ' αυτές αναπτύσσεται πλήρως ή μονιστική ή πανθεϊστική έννοια του Βράχμα, τό όποιο είναι ή μόνη ύπαρξη και πραγματικότητα πού περικλείονται σ' αυτή τά πάντα και διαποτίζει τά πάντα.

Τò αντικειμενικό Σύμπα (τò βράχμα) και τò υποκειμενικό έγώ (τò Άτμαν) ταυτίζονται στην έννοια αυτή, γι' αυτό ή υπερτάτη πραγματικότητα καλείται και Βράχμα-Άτμαν.

Όταν ή ανθρώπινή ψυχή γνωρίσει καλά αυτή την πλήρη ταυτότητά της πρòς τò Βράχμα, εισέρχεται στη Νιρβάνα, μία κατάσταση μακαριότητας, ή όποία είναι πέραν της περιγραφικής δυνάμεως του ανθρώπου. Στις Upanishads (Ούπανισάντς) διδάσκεται

ἐπίσης τὸ δόγμα τῆς κατὰ περιοδικὰ διαστήματα καταστροφῆς καὶ ἀναδημιουργίας τοῦ σύμπαντος. Ὀλόκληρο τὸ Σύμπαν, μετὰ τὴν παρέλευση μιᾶς χρονικῆς περιόδου (καλουμένης Kalpa (Κάλπα), ἐξαφανίζεται, οἱ δὲ ψυχές ἀποχωριζόμενες τῶν σωμάτων περιπίπτουν σέ μία κατάσταση «ἀνεσταλμένης» ὑπάρξεως. Μετὰ μία περίοδο ἀπολύτου ἀνυπαρξίας τὸ σύμπαν ἐπανέρχεται στὴν ὕπαρξη, οἱ δὲ ἀπὸ μακροῦ ὑπνωτισμένες ψυχές ἐνσωματώνονται ἐκ νέου σέ φυτά, ζῶα, ἀνθρώπους, θεοὺς καὶ δαίμονες.

Οἱ castas (Κάστας) ἐπανασχηματίζονται, οἱ Βέδες ἐπανασυντίθενται καὶ ἔτσι μία νέα Kalpa (Κάλπα) ἀρχίζει γιὰ νὰ τὴν διαδεχθεῖ ἄλλη μετὰ τὸ ἀναπόφευκτο τέλος τῆς. Στενώτατα συνδεδεμένα πρὸς τὴν ἀνωτέρω διδασκαλία τῶν Upanishads (Οὐπανισάντς) εἶναι τὰ κατωτέρω δύο δόγματα τὰ θεωρούμενα ὡς βασικά καὶ οὐσιώδη ἔκτοτε, τὸ δόγμα τῆς samsara (σαμσάρα, μετεμψυχώσεως ἢ μετενσωματώσεως) καὶ τὸ δόγμα τῆς Karma (Κάρμα), δηλαδή τῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα προσδιορίζουν, ἐὰν ἡ ψυχὴ κατὰ τὸν νέο κύκλο τῆς θὰ ἐνσωματωθεῖ σέ ἀνώτερο ἢ κατώτερο ὄν. Πρὸς τὸν νόμο τῆς Κάρμα προσαρμόζεται ἄριστα τὸ ἀναφερόμενο, ὅπως εἶδαμε στίς Βραχμάνες ἤδη κοινωνικὸ σύστημα τῶν castas (Κάστας) τὸ ὁποῖο ἀπὸ τοῦ 500 π.Χ. λαμβάνει τὴν τελικὴ μορφή του. Τὸ νὰ γεννηθεῖ κάποιος σέ κατώτερη τάξη ἢ ἐκτὸς τάξεως θεωρεῖται ὡς δίκαιη ἀνταπόδοση γιὰ τίς πράξεις τίς ὁποῖες αὐτός ἐπετέλεσε σέ προηγούμενη ζωή. Ἔτσι, θεωρεῖται τουλάχιστον ἀσέβεια κάθε προσπάθεια ἄρσεως τῶν κοινωνικῶν ἀνισοτήτων καὶ ἐπιβολῆς

κοινωνικής δικαιοσύνης. Τὸ νὰ ἀμφισβητεῖ κάποιος τὸ νόμο τῆς Κάρμα καὶ τῆς μέ αὐτῆς συνδεδεμένης μετεμψυχώσεως, θεωρεῖται ὡς ἡ χονδροειδεστέρα Ἰνδουϊστικὴ αἵρεση.

Αἰρετικὸς Ἰνδουϊσμός.

Οἱ περὶ μετεμψυχώσεως καὶ νόμου τῆς Κάρμα διδασκαλίες κατέστησαν μέ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου συνειδητὴ τὴν τρομερὴ θέση τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος συνδεδεμένος στὸν «τροχὸ» τῶν ἀλλεπάλληλων ἀναγεννήσεων εἶχε ἐλάχιστες ἐλπίδες ἀπομακρύνσεώς του ἀπὸ αὐτόν. Γι' αὐτό βασικὸ αἶτημα καὶ πρόβλημα τῆς μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ἰνδικῆς σκέψεως ἦταν : πῶς ὁ ἄνθρωπος θὰ μπορέσει νὰ λυτρωθεῖ ἀπὸ τὸν φοβερό νόμο τῆς Κάρμα καὶ τῶν ἀτελευτήτων μετεμψυχώσεων. Αἰρετικὴ ἀπάντηση στὸ πρόβλημα αὐτό ἔδωσαν περὶ τὸν ΣΤ' π.Χ. αἰῶνα ὁ Μαχαβίρα καὶ ὁ Βούδδας, τῶν ὁποίων οἱ διδασκαλίες διεμορφώθηκαν τελικῶς σέ αὐτοτελεῖς ἀνεξάρτητες θρησκείες, τὸν Γιαῖνισμό καὶ τὸν Βουδδισμό. Κατὰ τὸν Γιαῖνισμό ἡ λύτρωση ἀπὸ τὸν ἀέναο κύκλο τῶν μετεμψυχώσεων καὶ ἡ εἴσοδος τῆς ψυχῆς στὸν Γιαῖνιστικὸ παράδεισο ἐπιτυγχάνεται μέ αὐστηρότατο ἀσκητισμὸ καὶ τὴν ἀποφυγὴ προξενήσεως βλάβης σέ ὅποιαδήποτε ζῶντα ὄντα. Κατὰ τὸν Βουδδισμό, αὐτὴ ἐπιτυγχάνεται μέ τὴν κοινὴ λογικὴ καὶ τῆς «μέσης ὁδοῦ» πού ἄγει μετὰ τῆς ἀκολασίας καὶ τῆς αὐστηρῆς ἀσκήσεως πρὸς τὴν Νιρβάνα καὶ ἡ ὁποία ἔχει ὀκτὼ βαθμίδες : ὀρθὴ πίστη, ὀρθὴ φιλοδοξία ἢ σκοπὸ, ὀρθὴ ὁμιλία, ὀρθὴ συμπεριφορὰ, ὀρθὸ τρόπο βιοπορισμοῦ, ὀρθὴ προσπάθεια, ὀρθὴ

κυριαρχία σκέψεως καὶ ὀρθὴ περίσκεψη ἢ ἀπορρόφηση. Καὶ οἱ δύο αἱρέσεις αὐτές ἀρνήθηκαν τὴν σπουδαιότητα τῶν Βραχμάνων ἱερέων, τὸ θεόπνευστο τῶν Βεδῶν καὶ τὴν περὶ Βράχμα μονιστικὴ διδασκαλία. Ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ, σύμφωνα μ' αὐτές νὰ ἀναμένει τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀπὸ κανένα θεοῦ, πρέπει μόνος τοῦ νὰ τὴν κατακτήσει.

Μεταγενέστερος Ἰνδουϊσμός.

Ἐναντίον τῶν αἱρέσεων αὐτῶν ἀντεπεξῆλθε ὁ Ἰνδουϊσμός καὶ τελικῶς ἐπέζησε μέ τὴν υἱοθέτηση πολλῶν στοιχείων ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ καὶ μέ τὴν διαμόρφωση νέων δογμάτων καὶ νόμων.

Ἔτσι, διευτυπώθηκαν οἱ τρεῖς ὁδοί, πού ὁδηγοῦν στὴν σωτηρία: ἡ ὁδὸς τῶν ἔργων, ἡ ὁδὸς τῆς γνώσεως καὶ ἡ ὁδὸς τῆς ἀφοσιώσεως. Κατὰ τὴν πρώτη ὁδὸ, ἡ σωτηρία ἐπιτυγχάνεται μέ τὰ ἔργα. Μεταξὺ τῶν ἔργων αὐτῶν τὰ ὅποια λεπτομερῶς καθορίζονται στὸν Κώδικα τοῦ Manu (Μανού), συγκαταλέγονται οἱ θυσίαι πρὸς τοὺς θεοὺς, ἡ μελέτη τῶν Βεδῶν, ἡ προσφορὰ τροφῆς στὰ πνεύματα τῶν προγόνων καὶ ἡ φιλοξενία πρὸς τοὺς συνανθρώπους. Κατὰ τὴν δεύτερη, ἡ σωτηρία ἐπιτυγχάνεται μέ τὴν συνειδητοποίηση τῆς ἐνότητος τοῦ Ἐγὼ καὶ τοῦ Βράχμα. Ἡ ἄγνοια τῆς ἐνότητος ταύτης (καλουμένη Anidya=Αβίντια), καὶ ὅχι ἡ παράβαση ἠθικῶν ἐντολῶν, ἀποτελοῦν τὸ κακὸ καὶ τὴν αἰτία τῆς ἀνθρώπινης κακοδαιμονίας. Ἡ ἰδεώδης πορεία πρὸς τὴν σωτηρία διέρχεται ἀπὸ τέσσαρες σταθμούς: τοῦ σπουδαστοῦ τῆς θρησκείας, τοῦ ἐγγάμου οἰκογενειάρχου, τοῦ ἐρημίτου ἀσκητοῦ καὶ τέλος τοῦ «ἀγίου», ὁ ὅποιος ἐπιτυγχάνοντας μέ

τήν αὐτοσυγκέντρωση τήν ὕψιστη γνώση ἐκφεύγει ὀριστικά ἀπό τήν Κάρμα καί τόν κύκλο τῶν μετεμψυχώσεων καί ἀπορροφᾶται ἀπό τὸ ἀπόλυτο Βράχμα. Τέλος περιπίπτει στήν τελικὴ κατάσταση samadhi=σαμάντχι. Κατὰ τήν τρίτη ἢ σωτηρία ἐπιτυγχάνεται μέ τήν ἀφοσίωση πρὸς ἓνα προσωπικὸ θεὸ καθὼς καί τῆς λατρείας του. Καὶ οἱ τρεῖς ὁδοὶ περιέχονται στὸν γραφέντα περὶ τὸ 200 π.Χ. κώδικα τοῦ Manu (Μανού), τὸ δὲ περίφημο Ἰνδικὸ ἔπος Bhagavad-Gita (Μπαχαβάτ-Γκιντά) ἐπιχειρεῖ τὸν συνδυασμὸ τῶν τριῶν αὐτῶν ὁδῶν σέ μία, θέτοντας ἰδιαίτερη ἔμφαση στήν ὁλόψυχη ἀφοσίωση πρὸς τὸν θεὸ Κρίσνα, τὸν κεντρικὸ ἥρωά του.

Κατὰ τήν μορφή ἐπίσης αὕτῃ τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ διαμορφώνονται πάρα πολλά φιλοσοφικὰ συστήματα, τὰ ὁποῖα καθορίζουν τήν «λυτρωτικὴ» γνώση. Ἀπὸ αὐτὰ ἕξ (6) θεωροῦνται ὡς σπουδαιότερα.

Κατὰ τοὺς νεώτερους ἐπίσης χρόνους ἀπὸ τήν ἐπαφὴ τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ πρὸς ἄλλες θρησκείες προκλήθηκαν συγκρητιστικὲς κινήσεις. Ἔτσι, ὁ Nanak³ τὸν ΙΕ αἰῶνα μέ τήν συνχώνευση Ἰνδουϊστικῶν καὶ μωαμεθανικῶν στοιχείων ἐμόρφωσε ἴδια θρησκεία, τὸν Σιχισμό, κατὰ δὲ τὸν ΙΘ αἰῶνα μέ τήν συνχώνευση Ἰνδουϊστικῶν καὶ δυτικοευρωπαϊκῶν χριστιανικῶν στοιχείων δημιουργήθηκαν οἱ δύο σύγχρονες ἰσχυρές Ἰνδουϊστικὲς κινήσεις, τῆς Brahma - Samaj (Μπράχμα Σάμα) καὶ τῆς Arya-Samaj (Ἄρια Σάμα).

³ Ὁ Γκουρού Νάνακ Ντεβ γεν.: 15 Απριλίου 1469 – θάνατος : 22 Σεπτεμβρίου 1539), ἦταν ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Σιχισμοῦ καὶ ὁ πρῶτος ἀπὸ τούς Δέκα Σιχ-Γκουρού.

Παραλλήλως, όμως, πρὸς τίς ἀνώτερες φιλοσοφικές ἀναζητήσεις τῶν Βραχμάνων καὶ τίς συγκρητιστικές κινήσεις ἐμφανίζεται μία δημώδης μορφή Ἰνδουϊσμοῦ, ἡ ὁποία δεσπόζει μέχρι σήμερα στὴν Ἰνδία. Στὴν κορυφή τοῦ πολυπληθέστατου πανθέου της βρίσκεται ἡ Trimurti (τριμούρτι) ὑψιστὴ Ἰνδικὴ Τριάς, ἀποτελουμένη ἀπὸ τοὺς Θεοὺς Βράχμα, Σίβα καὶ Βισνοῦ, ἱερές δὲ γραφές, ἐκτὸς τῶν Βεδῶν, ἔχει τίς Puranas (πουράνας) καὶ τίς Tantras (τάντρας). Μορφή τοῦ δημώδους Ἰνδουϊσμοῦ εἶναι ὁ Σιβαϊσμός πού λατρεύει ὡς ὑψιστο θεὸ τὸν Σίβα, ὁ Σακτισμός πού λατρεύει ἀντὶ τοῦ Σίβα μία τῶν συζύγων αὐτοῦ, καὶ ἰδιαίτερα τὴν Durga (Ντούργκα) καὶ τὴν Kali (Κάλι). Διακρίνεται σέ «δεξιὸ» μὲ φιλοσοφικές τάσεις καὶ σέ «ἀριστερὸ» μὲ ὀργιαστικὰς τάσεις. Ἐπίσης, εἶναι καὶ ὁ Βισνουϊσμός πού λατρεύει ὡς ὑψιστο θεὸ τὸν Βισνοῦ ἢ μία ἀπὸ τίς δέκα ἐπὶ τῆς γῆς ἐμφανίσεις του, μάλιστα δὲ μὲ τὴν μορφή τοῦ Rama (Ράμα) καὶ τοῦ Krishna (Κρίσνα).

Σήμερα ὁ ἀπλὸς Ἰνδουϊστὴς, λατρεύει ἓνα ἀφαντάστως μεγάλο ἀριθμὸν θεῶν. Τὴν λατρεία του αὐτὴ σέ ἄλλους θεοὺς προσφέρει μόνος του κατ' οἶκον, σέ ἄλλους δὲ μὲ τὴν βοήθεια ἱερέων στοὺς ἱεροὺς τόπους καὶ τοὺς πολυπληθέστατους ναοὺς. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς βρίσκονται κατὰ μῆκος τῆς ὄχθης τῶν ἱερῶν ποταμῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἱερώτερος εἶναι ὁ Γάγγης. Στὶς ὄχθες αὐτοῦ, καὶ κυρίως στὴν κτισμένη ἐπάνω του ἱερὴ πόλη Μπενάρες, προσέρχονται κάθε χρόνο χιλιάδες προσκυνητές γιὰ ν' ἀποπλύνουν τίς ἁμαρτίες τους στὰ ἱερὰ ὕδατά του. Ἄλλες βασικὲς ἐκδηλώσεις τῆς εὐσέβειας τοῦ ἀπλοῦ λαοῦ εἶναι ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ προστασία τῆς ἀγελάδας, πού θεωρεῖται ἱερὸ

ζῶο, ὁ σεβασμὸς ἱερῶν ἀνδρῶν καὶ ἡ αὐστηρὴ τήρηση τοῦ
συστήματος τῶν castas (Κάστας).

Μετά πατρικῶν εὐχῶν.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ Δανιήλ

